

Jiří Wolker (1900 – 1924)

ze sbírky **Host do domu** (1921):

Pokora

Stanu se menším a ještě menším,
až budu nejmenším na celém světě.

Po ránu, na louce, v létě
po kvítku vztáhnou se nejmenším.
Zašeptám, až se obejmu s ním:
„Chlapečku bosý,
nebe dlaň o tebe opřelo si
kapičkou rosy,
aby nespadlo.“

Věci

Miluji věci, mlčenlivé soudruhy,
protože všichni nakládají s nimi,
jako by nežily,
a ony zatím žijí a dívají se na nás
jak věrni psi pohledy soustředěnými
a trpí,
že žádný člověk k nim nepromluví.
Ostýchají se první dát do řeči,
mlčí, čekají, mlčí
a přeci
tolik by chtěly trochu si porozprávět!

Proto milují věci
a také milují celý svět.

Zamilovaný

Chudý přišel k vám,
byl jsem to já sám.
Slečno, co mi dáte z bohatství svého,
červenými rty a bílými prsy uzamčeného?

Na ulici je bláto
a v srdci hlad,
člověk musí mít někoho rád,
člověk je sám;
ztratil se mezi lidmi.

Stojím, stojím,
slova si nevystojím,
které bych, ženo, ti položil do dlaně
prostě a oddaně
tak, jako maminka klade na stůl
talíře k večeři.
Chudý si s bohatým nevěří.

Taková krásná byla,
dívala se a neviděla.
Hrozně zlaté oči měla,
jako dvě zlatnické výkladní skříně,
křičící
na žebráckou a loupežnickou ulici.

Hřbitov

Na našem hřbitově,
na tom s rozpuklou zídkou a zapadlou
márnicí,
s cestičkou zarostlou, tichou a vonící,
nikdy si na smrt nepomyslím.
Mrtvých už není tu;
napsali znamení do stromů, do květů,
že žijí.
Jsou tu jen aleje akátů,
dvě lavičky pro milence
a děti, co na hrobech hrají si
na mámu a na tátu.

Když nebe je modré,
tak chodí tu andělé bílí
obvázat hroby, které se ještě nezajizvily,
promluvit se třemi, čtyřmi stařenkami v
černých šatech,
s největšími broučky v této zahradě.
Do očí se jim posadí,
- to nejsou slzy -
to jsou oni, - andělé, já je znám,
vždycky mě pohladí,
když tu někdy chodívám tuze sám,
a říkají:
Na této zemi není smrti, -
jsou jenom staří a mladí.

Host do domu

Tvé vlastní srdce to bylo, co řeklo ti: Lazare,
vstaň!
a já s tebou vyšel jsem z kamenné světnice.
Zaradovali jsme se oba velice,
když jsme našli nové a dovedné ruce na svém
těle,
zemi jsme do nich uchopili převesele
a země byla těžká jako práce modrookých
havířů
a země byla slavná jako rodinná kamna při
večeři.

Na kamenném chodníku
poznáš svátek nejlépe.
I my jsme jej poznali a proto půjdeme
na pout k svatému světu.
Však my už cestu docela dobře najdeme,
vždyť ne hvězda jediná,
ale hvězd tisíce
dobře nás povedou na všechny strany od
bílého měsíce,
protože se na všech stranách narodila
pacholátka.

Na konci dědiny
rostou tiché květiny,
ale tu v předměstí
roste jen bída a neštěstí.
Pod obrazem umučené rodiny
petrolejová lampa věčně svítí.
S hladovými se chceme nasytiti, -
zde je naše první zastavení.

Do prázdných talířků oči své k noclehu
položíme,
z krve a ze sazí básničku vystavíme,
básničku jako velikonoční svíci,
bílou, svítící, potěšující,
o cestě k ráji.

Lidé
lidem
dveře
otvírají.

Host do domu -
- a ještě někdo.

ze sbírky **Těžká hodina (1922):**

Těžká hodina

A.M. Píšovi

Přišel jsem na svět,
abych si postavil život
dle obrazu srdce svého.

Chlapecké srdce je písnička na začátku,

plán pro zámek, který bys lidem jak milé dal
k svátku,
ale mužovo srdce jsou ruce a mozoly,
které se krví svou do cihel probolí,
aby tu stála alespoň skutečná hospoda u
silnice
pro ušlé poutníky a pro poutnice.

Dnes je má těžká hodina.
Chlapecké srdce mi zemřelo a sám v rakvi je
vynáším,
a zemřelým trpě, trpím i tím,
které mi v prsou se roditi počíná.

Dnes je má těžká hodina;
jedno srdce jsem pohřbil a druhé ještě
nemám,
zsláblý úzkostí, zsláblý samotou
marně se bráním studeným stěnám
pokoje svého uštěpačného.

Milenčin dopise, lampo, kniho kamarádova,
věci zrozené z lásky, světla a víry,
dnes při mně stůjte a třikrát mi věrnější buďte,
když zůstal jsem na světě sirý,
a modlete se,
aby mi narostlo srdce statečné a nesmlouvavé,
a věřte dnes za mě, že tomu tak bude,
a věřte dnes za mě, že postavím
dle obrazu jeho
život člověka spravedlivého.

Já mužné srdce ještě nemám,
sám v těžké své hodině;
a proto nevěřím.

Epitaf

Zde leží Jiří Wolker, básník, jenž miloval svět
a pro spravedlnost jeho šel se bít.
Dřív než moh srdce k boji vytasit,
zemřel, mlád dvacet čtyři let.

(Host 1924)

WOLKER, Jiří. *Básně*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1951.

BLAHYNKA, Milan. *Česká poezie dvacátého století*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1980.

Antonín Matěj Piša (1902 – 1966), básník, literární kritik a historik, přítel J. Wolkra

- 1) Kolik let bylo J. Wolkrovi, když vydal sbírky *Host do domu* a *Těžká hodina*? Jsou básně psány pohledem mladého muže (chlapce), nebo dospělého, zralého muže?
- 2) Jakým jazykem Wolker píše? Používá složitá obrazná vyjádření, přirovnání, symboly?
- 3) Jaká témata si Wolker volí? Řeší závažné světové problémy?
- 4) Jaké pocity vyvolávají básně *Hosta do domu*?
- 5) Ačkoliv druhá sbírka vyšla jen rok po *Hostu do domu*, změnil se obsah sbírky. Jaký přerod řeší Wolker v *Těžké hodině*?
- 6) Které historické události a politické směry ovlivnily jeho pohled na svět, zejména odhodlání bojovat za spravedlnost světa?
- 7) Který literární směr ovlivnil jeho hravou představivost? Který literární směr a životní postoj oslavuje spolu s Wolkrem život, raduje se z drobností a krásy světa?

Řešení:

- 1) 21, resp. 22 let. Střetávají se oba pohledy.
- 2) Jednoduchým (prostým) spisovným jazykem – dobře se čtou a jsou srozumitelné. Ne. („Vrátil poezii tón prostých vět – oprostil ji od předchozího patosu.“)
- 3) Neřeší nic složitého – jednoduchá témata každodenního života. („Jemná kultivovaná obrazotvornost odhaluje emocionální cenu starých věcí“.)
- 4) Např. pokoru, lásku k lidem i věcem kolem sebe, radost ze života.
- 5) Zrání chlapce v muže, chlapecké okouzlení se mění v odhodlání bojovat (např. za spravedlnost světa), pokora před světem přechází v pohled na objektivní realitu.
- 6) První světová válka, demonstrace hladovějících dělníků; proletářská poezie a socialismus.
- 7) Poetismu (byl členem Devětsilu); vitalismus – charakteristický postoj celé mladé poválečné generace (i prozaistů, dramatiků a teoretiků).